

Varianta B (religionistika) – cizojazyčný text k překladu

All things are ordered systematically by Him who supervises the All with a view to the preservation and excellence of the Whole, and each part suffers and does what is proper to it, insofar as it can. To each of these parts, down to the smallest fraction, rulers of their experience and action are appointed to bring about fulfilment even to the uttermost fraction. And one of these is your part, too, O wretched man, and therefore all its striving is constantly directed towards the All, even though it is entirely small. But you do not realize that all partial generation is for the sake of the Whole, so that a blissful existence may be secured for the life of the World-all; it is not made for you, but you for it.

Now since soul, being conjoined now with one body, now with another, is always undergoing all kinds of changes either of itself or owing to another soul, the draughts-player is left with one task only, namely to shift the character that grows better to a superior place, and that which grows worse to a worse, according to what best suits each of them.

Since our King saw that all actions involve soul, and contain much good and much evil, he designed a location for each of the parts, wherein they might contribute to the victory of goodness in the Whole and the defeat of vice. For this purpose He has designed the rule which prescribes what kind of character should be set to dwell in what kind of position and in what regions; but he left to the will of each one of us men to determine the direction of these changes.

Wir sagen, daß von dem, der für das All Sorge trägt, auf die Erhaltung und Vollkommenheit des Ganzen hin alle Dinge ausgerichtet und angeordnet worden sind, von denen auch jeder einzelne Teil nach Möglichkeit das erleidet und tut, was ihm zukommt. All diesen einzelnen Teile aber sind Herrscher zur Aufsicht über alles Erleiden and alles Tun bis ins kleinste hinein zugewiesen, welche bis hin zur letzten Unterteilung Vollendung bewirkt haben. Ein solches Teilchen bist nun auch du, armer Sterblicher, welches, so klein es ist, doch allezeit auf die Zwecke des Ganzen hinarbeitet und in ihnen seinen Zweck hat. Du aber bedenkst eben dies nicht, und es bleibt dir verborgen, daß alles, was da entsteht, eben nur um deswillen entsteht, damit dem Leben des Ganzen ein glückliches Sein beschieden ist, und daß es also nicht um deinetwillen geschieht, sondern du um jenes Ganzen willen geschaffen bist.

Da aber eine Seele, die einem Leib, und zwar bald diesem, bald jenem zugeordnet ist, ständig alle möglichen Veränderungen durch sich selbst oder durch eine andere Seelen erfährt, so bleibt dem Leiter des Ganzen nichts anderes übrig, als die Seelen wie ein Brettspieler die Steine zu versetzen, indem er den Charakter, der besser wird, an einem besseren Platz und den, der schlechter wird, an einem schlechteren versetzt, so wie es einem jeden von ihnen gebührt.

Als unser König sah, daß alle unsere Handlungen von der Seele ausgehen und daß in ihnen viel Tugend, aber auch viel Untugend wohnt, ordnete er einem jeden Teile des Weltganzen diejenige Stelle in demselben zu, in welcher er am besten dazu befähigt wäre, der Tugend innerhalb desselben zum Siege und dem Bösen zur Niederlage zu verhelfen. So hat er sich denn im Blick auf dies Ganze einen Plan ausgedacht, welcher ein Platz ein jedes je nach der Beschaffenheit, die er annimmt, erhalten und bewohnen soll und welche Bezirke. Die Ursachen aber für die Entstehung einer bestimmten Beschaffenheit überließ er dem freien Willen eines jeden von uns.

Celui qui prend soin de toutes choses, les a disposées pour la conservation et le bien de l'ensemble, que chaque partie n'éprouve ou ne fait que ce qu'il lui convient de faire ou d'éprouver ; qu'il a commis des êtres pour veiller sans cesse sur chaque individu jusqu'à la moindre de ses actions ou de ses affections, et porter la perfection jusque dans les derniers détails. Toi-même, chétif mortel, tout petit que tu es, tu entres pour quelque chose dans l'ordre général, et tu t'y rapportes sans cesse. Mais tu ne vois pas que toute génération se fait en vue du tout, afin qu'il vive d'une vie heureuse ; que l'univers n'existe pas pour toi, mais que tu existes toi-même pour l'univers.

Comme ensuite la même âme est toujours assignée tantôt à un corps, tantôt à un autre, et qu'elle éprouve toutes sortes de changements ou par elle-même ou par une autre âme, il ne reste au joueur de dés qu'à mettre ce qui est devenu meilleur dans une meilleure place, et dans une pire ce qui est empiré, traitant chacun selon ses œuvres, afin que tous éprouvent le sort qu'ils méritent.

Le roi du monde ayant remarqué que toutes nos opérations viennent de l'âme, et qu'elles sont mélangées de vertu et de vice, il a imaginé dans la distribution de chaque partie le système qu'il a jugé le plus facile, afin que le bien eût le dessus et le mal le dessous dans l'univers. C'est par rapport à cette vue du tout qu'il a fait la combinaison générale des places et des lieux que chaque être doit prendre et occuper d'après ses qualités distinctives. Mais il a laissé à la disposition de nos volontés les causes d'où dépendent les qualités de chacun de nous.

Varianta B (religionistika) – cizojazyčný text k překladu

Zatímco myšlenková forma empirické kauzality směřuje bytostně k tomu, aby stanovila jednoznačný vztah mezi *určitými* „příčinami“ a *určitými* „důsledky“, má mytické myšlení k dispozici zcela svobodný výběr „příčin“ i tam, kde si klade otázku původu jako takovou. Zde se může ještě všechno *stát* ze všeho, protože vše se může všeho časově nebo prostorově dotknout. Kde proto empiricko-kauzální myšlení hovoří o „změně“ a kde se změnu snaží pochopit z nějakého obecného pravidla, tam zná mytické myšlení spíše jen jednoduchou metamorfózu. Jestliže se vědecké myšlení obrací k faktu „změny“, pak se tento jeho zájem bytostně netýká přechodu jedné smyslově dané věci v druhou, nýbrž tento přechod se mu spíše jeví jen potud jako „možný“ a přípustitelný, že se jím projevuje nějaký obecný zákon, že v jeho základu spočívá určitý funkcionální vztah a určení, jež lze nahlížet obecně jako platné, nezávislé na pouhém Zde a Nyní a nezávislé na náhodné konstelaci věcí ve Zde a Nyní. Mytická „metamorfóza“ je naproti tomu vždy zprávou o individuálním dění – o přechodu od jedné individuální a konkrétní formy věci a jsoucna k druhé. Svět je vyloven z hlubin moře nebo stvořen z želvího krunýře; Země je vytvořena z těla nějakého velkého zvířete anebo z lotosového květu, který plave na vodě; Slunce povstává z kamene, lidé ze skal nebo stromů. Ve všech těchto tak rozmanitých mytických „vysvětleních“ se však, jakkoli se mohou zdát podle svého pouhého *obsahu* chaotická a libovolná, přece jen stále projevuje jedno *zaměření* v chápání světa. Zatímco se pojmový kauzální soud snaží dění „porozumět“ prostřednictvím jeho rozkladu do konstantních prvků a z komplexnosti i z pronikání těchto prvků, z jejich stejnorodého navracení, spokojuje se mytická představa, jež trvá na představě celku jako takové, s obrazem jednoduchého průběhu dění samotného. V něm se sice mohou opakovat jiné typické rysy, aniž však můžeme mluvit o nějakém pravidle, a tím o určitých vymežujících formálních podmínkách dění.

Rozdíl a protiklad těchto dvou duchovních světů nespočívá v pojmu kauzality jako takové, ale ve specifické formě kauzálního vysvětlování. Poznávací vědomí je uspokojeno tehdy, když se mu zdaří individuální dění v čase a prostoru pochopit jako speciální případ obecného zákona, a pokud jde o individualizaci samotnou, o Zde a Nyní jako takové, se už dále neptá po dalším „proč“. Naopak ono druhé, mytické vědomí zaměřuje otázku „proč“

právě na zvláštní, na jednotlivé a na jedinečné. „Objasňuje“ individuální dění prostřednictvím kladení a předpokládání individuálních volních aktů. Naše kauzální pojmy zákona na tomto zvláštním ponechávají stále ještě do značné míry jakousi oblast neurčitosti. Neboť právě *jakožto* pojmy nejsou s to vyčerpávat názorně konkrétní bytí a dění, plnost příslušné „modifikace“ obecného případu. Proto zde každé zvláštní sice podléhá bez výjimky obecnému, nicméně není z něho zcela beze zbytku odvoditelné. Pro teoretické myšlení a pro teoretickou přírodovědu zde vyvstává problém „nahodilého“ – neboť „nahodilé“ znamená pro obojí nikoli to, co je vyňato z formy obecné zákonitosti, nýbrž to, co spočívá na dále neodvoditelné modifikaci této formy. Přeje-li si teoretické myšlení toto z hlediska obecné kauzální zákonitosti „nahodilé“ rovněž nějak uchopit a vymežit, pak musí přejít do jiné kategorie. Místo čistého kauzálního principu nastupuje nyní účelový princip: „zákonitost nahodilého“ je totiž tím, co nazýváme účelností. Mýtus zde však postupuje přesně opačnou cestou. *Začíná* nazíráním účelového působení – protože pro něj jsou všechny „síly“ přírody pouze výrazem démonické nebo božské vůle. Tento princip představuje zdroj světla, jenž mu osvětluje celek bytí – avšak mimo něj nemá žádnou jinou možnost, jak pochopit svět. Pro vědecké myšlení neznamená „porozumění“ nějakému postupu nic jiného než jeho převedení na určité obecné podmínky, než jeho zařazení do onoho univerzálního komplexu podmínek, který nazýváme „přírodou“. Avšak právě tato nutnost obecného „chodu přírody“ zůstala pro mýtus, i když se dokázal pozvednout k její myšlence, pouhou nahodilostí, protože je to právě ona, co poutá jeho zájem a na co se jedinečně zaměřuje jeho pohled. Tato jedinečnost nějakého dění se jako „srozumitelná“ jeví teprve pak, když se nám podaří je odvodit z neméně jedinečného, osobního volního aktu, který jako svobodný akt žádné další vysvětlení nepotřebuje nebo ho není schopen. Jestliže tendence obecného pojmu směřuje k tomu, aby veškerou svobodu konání uvažoval jako determinovanou, protože určenou jednoznačným kauzálním řádem, pak mýtus naopak rozpouští veškerou určenost dění ve svobodě konání: oba způsoby „vysvětlily“ nějaký děj, jestliže ho objasnily z tohoto svého specifického hlediska.